

การติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2
MONITORING AND EVALUATION OF BASIC EDUCATION RECOVERY FROM LEARNING LOSS
IN SCHOOLS UNDER THE KAMPHAENG PHET PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ปวีณวัชร ขุนเทียนเหมชาติ¹
Paweenwat Khuntienkhemmachat¹

Corresponding Author E-mail: paweenwat.k@sru.ac.th

Received: Feb 06, 2025; Revised: Apr 21, 2025; Accepted: Apr 29, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 2) ติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) หาแนวทางการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนในวิถีชีวิตใหม่ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนจำนวน 392 คน ครู จำนวน 322 คน และผู้ปกครอง จำนวน 392 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา สถิติอนุมาณ และการวิเคราะห์ เชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางครอบครัว ปัจจัยทางโรงเรียน ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยภายนอก 2) การติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียน พบว่า หลังดำเนินการตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียน นักเรียนมีภาวะถดถอยทางการเรียน ร้อยละ 18.62 ผู้ร่ววง ร้อยละ 22.70 และไม่มีภาวะถดถอย ร้อยละ 58.67 นักเรียนมีคะแนนก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูมีการปฏิบัติการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) แนวทางการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ตอบสนองความต้องการของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการเรียนรู้ที่เท่าเทียมกัน โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ 1) ระยะการวางแผนและเตรียมการ 2) ระยะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ระยะการประเมินผลและปรับปรุง

คำสำคัญ: การติดตามและประเมินผล, ภาวะถดถอยทางการเรียน, ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

¹ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

¹ Specialist Educational Supervisor, Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 2

Abstract

This research aimed to 1) analyze factors affecting student learning during the COVID-19 pandemic, 2) monitor and evaluate the recovery of students' learning regression at the basic education level, and 3) find ways to improve learning processes that respond to the needs of students in the new normal lifestyle. The sample group consisted of 392 students, 322 teachers, and 392 parents, obtained by stratified random sampling. The tools used in the research were questionnaires, tests, interviews, and data analysis using inferential statistics, descriptive statistics, and qualitative analysis. The research found that:

1) Factors affecting student learning during the COVID-19 pandemic include personal factors, family factors, school factors, social factors, and external factors. 2) Monitoring and evaluating the recovery of students' learning regression found that after implementing recovery measures, 18.62% of students had learning regression, 22.70% were at risk, and 58.67% had no regression. There were statistically significant differences at the .05 level between the scores before and after the implementation. Overall, teachers performed recovery actions was at a high level. Overall, parents were highly satisfied with the recovery of learning regression. And 3) The appropriate ways to improve the learning process to meet the needs of all students for equal learning opportunities can be divided into three stages: 1) planning and preparation stage, 2) learning activity organization stage, and 3) evaluation and improvement stage.

Keywords: Monitoring and Evaluation, Learning Loss, Education Basic

บทนำ

ประเทศไทยประสบปัญหาการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ส่งผลให้นักเรียนต้องหยุดเรียนเป็นเวลา ถึงหนึ่งในสามของปีการศึกษา แม้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายยกเลิกวันหยุดเพื่อชดเชยเวลาเรียนที่หายไป แต่การขาดเรียนสะสมก็ย่อมส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียนในระยะยาว ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รวมถึงทุกหน่วยงานของไทยดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อลดผลกระทบเชิงลบที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) (2565 : 1 - 2) กล่าวว่า นับเป็นวิกฤติที่ทั่วโลกต่างก็เผชิญ รัฐบาลทุกประเทศจึงรับฟังมุมมองและความคิดเห็นของบุคลากรทางการแพทย์ และผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขเป็นสิ่งสำคัญในการรับมือและเตรียมมาตรการลดการแพร่ระบาดอย่างรัดกุมและเหมาะสม ซึ่งบางครั้งบางมาตรการอาจส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566 : 15 - 16) กำหนดให้มีมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาโดยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ ด้านคุณภาพการเรียนรู้ส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้และสื่อการสอนที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันสร้างกลุ่มการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้ระยะไกล ด้านสุขภาพจิตของนักเรียนโดยให้บริการในการดูแลสุขภาพจิต และการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและส่งเสริม การเชื่อมโยงกับผู้ให้บริการด้านสุขภาพจิตที่เกี่ยวข้อง ปารีชาติ ปรีชากร (2565 : 45 - 60) กล่าวว่า การศึกษา ในยุคชีวิตวิถีถัดไป ควรเป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ ช่วยลดช่องว่างระหว่างการเรียนรู้ และเพิ่มโอกาสความสำเร็จในการศึกษาของนักเรียนแต่ละคนโดยเท่าเทียมกัน โดยใช้เทคโนโลยีในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ในรูปแบบที่หลากหลายและมีส่วนร่วม มากขึ้น มีความสนใจ การเอาใจใส่ ความตั้งใจ ความกระตือรือร้น อันส่งผลกระทบต่อทักษะการแก้ไขปัญหา ทักษะการเข้าสังคม ทักษะการสื่อสาร และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนเป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงระบบการศึกษา เมื่อนักเรียนเกิดปัญหาในการเรียนรู้หรือเกิดความล้มเหลวในการเรียน ปารีชาติ ปรีชากร (2565 : 45 - 60) กล่าวว่า การติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูจะช่วยให้นักเรียนหน่วยงานทางการศึกษารับรู้ปัญหา ทราบถึงความก้าวหน้าของนักเรียน และปรับปรุงแนวทางการช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม เพื่อช่วยให้เห็นภาพรวมของการพัฒนานักเรียนเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ และใช้ในการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้อง กับสถานการณ์มากยิ่งขึ้น จะช่วยให้ครูและผู้เกี่ยวข้องสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสอนหรือกิจกรรมเสริมให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน การติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนจะเป็นแนวทางแก้ไขและพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบการศึกษาให้นักเรียนสามารถกลับมาเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับโอกาสในการเรียนรู้ และช่วยให้เข้าใจปัญหาอย่างลึกซึ้ง สามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างตรงจุด ตลอดจนสามารถกำหนดนโยบายที่เหมาะสม โดยใช้ฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จัดสรรทรัพยากรให้กับสถานศึกษาในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และสร้างโอกาสที่เท่าเทียมให้กับนักเรียนได้อย่างทั่วถึง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19
2. เพื่อติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนในวิถีชีวิตใหม่

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564 : 1 - 2) ได้กล่าวถึง การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย โดยศึกษาและถอดบทเรียนจากประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในระดับนานาชาติ ติดตามและประเมินสภาพการจัดการศึกษาในประเทศไทย วิเคราะห์เปรียบเทียบ และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย การศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศที่จะต้องมีการวางรากฐานคนในสังคมให้เป็นผู้ที่พร้อมเรียนรู้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา สามารถรับมือต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นรายการที่มีผลการประเมินที่ดีที่สุดกล่าวคือ มีการจัดทำแผนและนำไปใช้ขับเคลื่อนอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา คือ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะที่สำคัญของคนในสังคมไทย อันดับที่สาม มีสองรายการ คือ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองความมีวินัยและจิตสาธารณะของนักเรียน และสนับสนุนการผลิตพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

แนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียน

ภัทรฐิณีพร พงษ์วิสุวรรณ์ สิทธิชัย ลายเสมา และเอกนถน บางท่าไม้ (2566 : 14 - 26) ได้กล่าวไว้ว่า เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดความสูญเสียในการเรียนรู้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 นำไปสู่มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ มาตรการในระยะเร่งด่วน ได้แก่ 1) ด้านโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา โดยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ ผ่านช่องทางออนไลน์ 2) ด้านคุณภาพการเรียนรู้ โดยส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้และสื่อการสอนที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันสร้างกลุ่มการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้ระยะไกล และ 3) ด้านสุขภาพจิตของนักเรียน โดยให้บริการในการดูแลสุขภาพจิตและการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และส่งเสริมการเชื่อมโยงกับผู้ให้บริการด้านสุขภาพจิตที่เกี่ยวข้อง การใช้เทคโนโลยีเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เป็นแนวทางที่มีความสำคัญที่ต้องควบคู่ไปกับการพัฒนารูปแบบการใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนแต่ละบุคคลในยุคชีวิตวิถีถัดไป

Sinead Harmey และ Gemma Moss (2022 : 11-15) ศูนย์การอ่านนานาชาติ ภาควิชาการการเรียนรู้ และผู้นำสถาบันการศึกษา UCL ลอนดอน สหราชอาณาจักร ได้กล่าวไว้ว่า ผลกระทบของการปิดโรงเรียนที่ไม่ได้วางแผน เนื่องจากผลกระทบของโรค COVID-19 ต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยใช้หลักฐานจากการวิจัยเกี่ยวกับการสูญเสียการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในช่วงวันหยุดฤดูร้อน ผลการศึกษาพบว่า การปิดโรงเรียนที่ยาวนานและไม่ได้วางแผนส่งผลกระทบอย่างมากต่อการเรียนรู้ของเด็ก และการกลับไปโรงเรียนหลังจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ต้องเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญ หลักสูตรควรได้รับการปรับปรุงเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากการปิดโรงเรียน โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับสุขภาพจิตของนักเรียนและจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้

แนวทางการเรียนรู้ในวิถีชีวิตใหม่

รุ่งทิวา สุขศรีพานิช อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์ และสิทธิกร สุมาลี (2567 : 518 - 531) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 และพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยใช้วิธีวิจัยและพัฒนา

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีภาระงานอื่น ๆ นอกเหนือจากการสอน 2) นักเรียนมีพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน 3) นักเรียนมีความต้องการและความถนัดแตกต่างกัน 4) ผู้ปกครองขาดการส่งเสริมสนับสนุนหรือช่วยเหลือนักเรียนด้านภาษาอังกฤษ และ 5) ครูไม่ครบชั้น ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดการเรียนรู้แบบแยกตามระดับชั้น ซึ่งอาจส่งผลให้ครูไม่สามารถเตรียมการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากต้องเตรียมการสอนหลายระดับชั้น นักเรียนที่ประสบภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ส่วนใหญ่จะขาดแรงจูงใจในการเรียนจากการเรียนที่บ้านเป็นระยะเวลาานาน ครูจึงควรคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ที่สร้างแรงจูงใจในการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

สุวภัทร แก้วกล้า (2564 : 51 - 53) ได้ศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดเมธังกราวาส (เทศร์ฐราชราษฎร์นุกูล) จังหวัดแพร่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดเมธังกราวาส (เทศร์ฐราชราษฎร์นุกูล) จังหวัดแพร่ ปีการศึกษา 2562 โดยจำแนกปัจจัยที่ศึกษาเป็น 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ และนิสัยทางการเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ การเอาใจใส่การเรียนของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เป็นทางเลือกหนึ่งในการจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ซึ่งสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชนสามารถร่วมกันนำไปใช้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้กับกระบวนการคิด การอ่าน การเขียน การคำนวณ การทำงานเป็นทีม การเข้าสังคม และการพัฒนาทักษะต่าง ๆ โดยนักเรียนจะได้รับการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายในการฟื้นฟูการเรียนรู้ของตนเองได้ดียิ่งขึ้น และเติบโตได้อย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ทดสอบ สอบถาม ข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน ครู และผู้ปกครอง ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 175 แห่ง (ประกอบด้วย นักเรียน จำนวน 20,139 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,669 คน และผู้ปกครอง จำนวน 20,012 คน) ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ แบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ชั้นภูมิ ตามขนาดของโรงเรียน เปิดตารางการสุ่มตัวอย่าง ได้จำนวนโรงเรียน 110 แห่ง แล้วทำการสุ่ม กลุ่มตัวอย่างจากแต่ละชั้นภูมิ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตารางที่ 1 การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ

ชั้นภูมิ	จำนวน สถานศึกษา ทั้งหมด (แห่ง)	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวน สถานศึกษา ที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่าง (แห่ง)	จำนวน นักเรียนที่ อยู่ใน สถานศึกษา กลุ่ม ตัวอย่าง (คน)	จำนวนครูที่ อยู่ใน สถานศึกษา กลุ่ม ตัวอย่าง (คน)	จำนวน ผู้ปกครองที่ อยู่ใน สถานศึกษา กลุ่ม ตัวอย่าง (คน)
เล็ก (น้อยกว่า 120 คน)	109	62.29	68	246	201	246
กลาง (120-500 คน)	64	36.57	40	143	118	143
ใหญ่ (500 คนขึ้นไป)	2	1.14	2	4	4	4
รวม	175	100.00	110	392	322	392

จากข้อมูลการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ได้แบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ชั้นภูมิ ตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ เล็ก กลาง และใหญ่ โดยมีการคำนวณจำนวนนักเรียน ครู และผู้ปกครองในกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. การคำนวณจำนวนสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (110 แห่ง)

1.1 ชั้นภูมิเล็ก (น้อยกว่า 120 คน) จำนวนโรงเรียนทั้งหมด 109 แห่ง (ร้อยละ 62.29 ของ 175 แห่ง) สุ่มตัวอย่าง 68 แห่ง (ร้อยละ 62.29 ของ 110 แห่ง)

1.2 ชั้นภูมิกกลาง (120-500 คน) จำนวนโรงเรียนทั้งหมด 64 แห่ง (ร้อยละ 36.57 ของ 175 แห่ง) สุ่มตัวอย่าง 40 แห่ง (ร้อยละ 36.57 ของ 110 แห่ง)

1.3 ชั้นภูมิใหญ่ (500 คนขึ้นไป) จำนวนโรงเรียนทั้งหมด 2 แห่ง (ร้อยละ 1.14 ของ 175 แห่ง) สุ่มตัวอย่าง 2 แห่ง (ร้อยละ 1.14 ของ 110 แห่ง)

2. การคำนวณจำนวนนักเรียน ครู และผู้ปกครองในกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนนักเรียน ครู และผู้ปกครองในแต่ละชั้นภูมิ คำนวณจากค่าเฉลี่ยต่อโรงเรียนของแต่ละกลุ่ม แล้วคูณด้วยจำนวนโรงเรียนที่สุ่มได้ แบ่งสัดส่วนได้ดังนี้

2.1 ชั้นภูมิเล็ก

2.1.1 นักเรียน 246 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนละ 4 คน

2.1.2 ครู 201 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนละ 3 คน

2.1.3 ผู้ปกครอง 246 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนละ 4 คน

2.2 ชั้นภูมิกกลาง

2.2.1 นักเรียน 143 คน ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 3 คน

2.2.2 ครู 118 คน ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 2 คน

2.2.3 ผู้ปกครอง 143 คน ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 3 คน

2.3 ชั้นภูมิใหญ่

2.3.1 นักเรียน 4 คน ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 2 คน

2.3.2 ครู 4 คน ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 2 คน

2.3.3 ผู้ปกครอง 4 คน ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 2 คน

การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 จำนวนนักเรียน ครู และผู้ปกครองในกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มโรงเรียนในแต่ละชั้นภูมิ แล้วคำนวณเฉลี่ย จำนวนบุคคลต่อโรงเรียน จำนวนผู้ปกครองเท่ากับนักเรียน (ผู้ปกครอง 1 คน ต่อ นักเรียน 1 คน)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้แบบสัมภาษณ์นักเรียน ครู และผู้ปกครอง เพื่อสอบถามถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามสัมภาษณ์แต่ละข้อคำถาม ว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ คำนวณดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) มีค่า $IOC \geq 0.8$ ผ่านเกณฑ์ทุกข้อคำถาม

2. แบบทดสอบวัดภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ฉบับละ 25 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ว่าแบบทดสอบครอบคลุมทักษะและเนื้อหาที่ต้องการวัดหรือไม่ คำนวณดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) มีค่า $IOC \geq 0.6$ ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) เพื่อวัดความสอดคล้องของข้อคำถาม ได้ค่า $\alpha = 0.85$ และหาความเชื่อมั่นแบบทดสอบซ้ำ (Test-Retest Reliability) ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบ 2 ครั้ง ห่างกัน 2 สัปดาห์ แล้วคำนวณ Pearson Correlation ได้ค่า $r = 0.78$

3. แบบติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียน ปีการศึกษา 2566 ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ว่าแบบประเมินครอบคลุม ตัวชี้วัดความก้าวหน้าทางการเรียน หรือไม่ คำนวณดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) ได้ค่า $IOC \geq 0.6$ ผ่านเกณฑ์ทุกข้อคำถาม และวิเคราะห์ความสอดคล้องภายใน (Cronbach's Alpha) ตรวจสอบความคงที่ของแบบประเมิน ได้ค่า $\alpha = 0.82$

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ว่าแบบสอบถามครอบคลุมประเด็นความพึงพอใจต่อการฟื้นฟูการเรียนรู้ของนักเรียน คำนวณดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) ได้ค่า $IOC \geq 0.80$ ผ่านเกณฑ์ทุกรายการ และตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบว่าแบบสอบถามวัด มิติความพึงพอใจ ได้ครบถ้วน ตรวจสอบความสอดคล้องภายในของข้อคำถาม (Internal Consistency) ใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่า $\alpha = 0.88$

5. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แนวทางในการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแนวคำถามการสนทนากลุ่ม ว่าครอบคลุมประเด็นการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการนักเรียน คำนวณดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) ได้ค่า $IOC \geq 0.80$ ผ่านเกณฑ์ทุกข้อคำถาม และความเชื่อมั่นระหว่างผู้วิเคราะห์ (Inter-coder Reliability) วิเคราะห์เนื้อหาการสนทนากลุ่มเดียวกัน แล้วหาค่า Percentage Agreement Kappa = 0.78

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียน ครู และผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ปัญหาที่พบในการเรียนที่บ้าน ความรู้สึกและอารมณ์ ปัญหาอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19

2. นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำแบบทดสอบวัดภาวะถดถอยการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียน จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ฉบับละ 25 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 100 คะแนน โดยเก็บข้อมูลคะแนนผลการทดสอบผ่านทางออนไลน์ ให้ครูประจำชั้นกรอกข้อมูลคะแนนผลการทดสอบของนักเรียนแต่ละคน

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จัดให้มีการอบรมและพัฒนาครู ในเรื่องการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ Active Learning และเรื่องการจัดการเรียนรู้ในวิถีชีวิตใหม่ เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียน เมื่อครูนำความรู้ที่ได้รับการพัฒนาไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีการติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียน โดยให้ศึกษานิเทศก์ประจำกลุ่มโรงเรียน ปฏิบัติการนิเทศ ติดตามและประเมินผล โดยใช้แบบติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียน ปีการศึกษา 2566 แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) สัปดาห์แรกของการเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 2) สัปดาห์แรกของการเปิดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 และ 3) สัปดาห์สุดท้ายของปีการศึกษา 2566

4. นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำแบบทดสอบวัดภาวะถดถอยการเรียนรู้ของนักเรียนหลังการดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียน จำนวน 4 วิชา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์ ฉบับละ 25 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 100 คะแนน โดยเก็บข้อมูลคะแนนผลการทดสอบผ่านทางออนไลน์ ให้ครูประจำชั้นกรอกข้อมูลคะแนนผลการทดสอบของนักเรียนแต่ละคน

5. ให้ผู้ปกครองของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียนในระบบออนไลน์

6. เชิญผู้เชี่ยวชาญร่วมสนทนากลุ่มในหัวข้อเรื่อง แนวทางในการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน จำนวน 7 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ปัญหาที่พบในการเรียนที่บ้าน ความรู้สึกและอารมณ์ ปัญหาอื่น ๆ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19

2. การเปรียบเทียบภาวะถดถอยทางการเรียน โดยเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบวัดภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียน เปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการ เพื่อวัดความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียน

3. การวิเคราะห์การติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียน โดยการแจกแจงความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียน โดยการแจกแจงความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม แนวทางในการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน โดยวิเคราะห์แนวทาง ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นที่ได้จากการสนทนาที่มีลักษณะเด่นชัดมีความซ้ำกัน จัดเรียงลำดับความสำคัญตามกระบวนการเรียนรู้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนาใช้ในการอธิบายข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วน 2) สถิติอนุมานใช้ในการทดสอบสมมติฐาน Dependent Sample T-Test, การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และ 3) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาอย่างรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียน การวิจัยนี้มุ่งเน้นการติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อ การเรียนรู้ของนักเรียนในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 2) เพื่อติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียน และ 3) เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนในวิถีชีวิตใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักเรียน ครู และผู้ปกครอง ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา สถิติอนุमान และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ได้แก่
  - 1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ความสามารถในการเรียนรู้ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาทางอารมณ์ ความยากลำบากในการเรียนรู้ การขาดแรงจูงใจ
  - 1.2 ปัจจัยทางครอบครัว ได้แก่ การสนับสนุนจากผู้ปกครอง สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่บ้าน สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่บ้านไม่เอื้ออำนวย
  - 1.3 ปัจจัยทางโรงเรียน ได้แก่ คุณภาพของครู วิธีการสอน ทรัพยากรที่ใช้ในการเรียนการสอน นโยบายของโรงเรียน
  - 1.4 ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ การสนับสนุนจากครอบครัวและเพื่อน
  - 1.5 ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร การระบาดของโรค ปัญหาทางเศรษฐกิจ
2. ผลการติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียน

ตารางที่ 2 การติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียน

การดำเนินการ	จำนวนนักเรียนที่เข้าสอบ	มีภาวะถดถอย (น้อยกว่าร้อยละ 50)		เฝ้าระวัง (ร้อยละ 50-80)		ไม่มีภาวะถดถอย (มากกว่าร้อยละ 80)	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ก่อนดำเนินการ	392	243	61.99	111	28.32	38	9.69
หลังดำเนินการ	392	73	18.62	89	22.70	230	58.67
ผลต่าง	0	170	43.37	22	5.62	192	48.98

จากการติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ก่อนการดำเนินการตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียน นักเรียนมีภาวะถดถอยทางการเรียน ร้อยละ 61.99 เฝ้าระวัง ร้อยละ 28.32 และไม่มีภาวะถดถอย ร้อยละ 9.69 หลังดำเนินการตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียน นักเรียนมีภาวะถดถอยทางการเรียน ร้อยละ 18.62 เฝ้าระวัง ร้อยละ 22.70 และไม่มีภาวะถดถอย ร้อยละ 58.67 เมื่อพิจารณาผลต่างก่อนการดำเนินการและหลังดำเนินการ พบว่า นักเรียนมีภาวะถดถอยทางการเรียน ร้อยละ 43.37 เฝ้าระวัง ร้อยละ 5.62 และนักเรียนไม่มีภาวะถดถอย ร้อยละ 48.98

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความถดถอยทางการเรียนก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการ

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนดำเนินการ	392	58.23	8.11	7,368	174,176	-17.71*
หลังดำเนินการ	392	77.02	7.94			

*แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบความถดถอยทางการเรียนก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการ พบว่า นักเรียน มีคะแนน ก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการติดตามและประเมินผลการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนของผู้เรียน เพื่อสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู และวัดความก้าวหน้าของผู้เรียนหลังจากได้รับการฟื้นฟู พบว่า ครูมีการปฏิบัติตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.61) เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับปฏิบัติมากที่สุด 3 ลำดับแรก ดังนี้ ครูมีความเข้าใจในความต้องการ ของผู้เรียนที่มีความหลากหลาย ($\bar{X}=4.76$, S.D.=0.43) รองลงมา ครูมีการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละคน ($\bar{X}=4.73$, S.D.=0.50) และผู้เรียนมีความมั่นใจในการเรียนมากขึ้น ($\bar{X}=4.72$, S.D.=0.53) ตามลำดับ

ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการดำเนินการตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้ปกครองมีความพึงพอใจกับการประเมินผลความก้าวหน้าของบุตร/หลานอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.46) รองลงมา ผู้ปกครองมีความพึงพอใจกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.50) และผู้ปกครองสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตร/หลาน ($\bar{X}=4.54$, S.D.=0.69) ตามลำดับ

3. แนวทางการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนในวิถีชีวิตใหม่ ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาโยบายและแนวทางปฏิบัติในการจัดการศึกษา ปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการเรียนรู้ที่เท่าเทียมกัน การพัฒนาครู และการให้ความสำคัญกับสุขภาพจิตของนักเรียน ไว้ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะเริ่มต้น การวางแผนและเตรียมการ

1. การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อตรวจสอบภาวะถดถอย ในระยะเริ่มต้น
2. พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินที่เหมาะสมสำหรับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนที่เข้าร่วมมาตรการฟื้นฟู

ภาวะถดถอยทางการเรียน

3. การออกแบบโปรแกรมฟื้นฟู พิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพและบริบทของสถานศึกษา
4. ปรับให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล พิจารณาความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนในการออกแบบการจัดการ

เรียนรู้

5. การสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน
6. การวิจัยเพื่อเสนอแนะนโยบายและแนวปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนในระดับนโยบาย

เช่น การจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาหลักสูตร และการอบรมครู

ระยะดำเนินการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. การจัดกิจกรรมเสริมเพื่อส่งเสริมทักษะที่นักเรียนขาด
2. การพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการสอนที่หลากหลาย
3. การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มความน่าสนใจและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น
4. เน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็น เช่น การอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์

5. ใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มความน่าสนใจและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น เน้นการเรียนรู้ แบบ Active Learning ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้
  6. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสร้างความเข้าใจให้ผู้ปกครองเกี่ยวกับความสำคัญของการสนับสนุนการเรียนรู้ที่บ้าน จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของบุตรหลาน
  7. การพัฒนาครู จัดอบรมให้ครูมีความรู้และทักษะในการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ สนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน
  8. เน้นการเรียนรู้ที่เป็นส่วนตัว ปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการ และความสามารถของแต่ละบุคคล
  9. สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
  10. ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
  11. บูรณาการการเรียนรู้กับชีวิตจริง เชื่อมโยงเนื้อหาที่เรียนกับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน
- ระยะประเมินผลและปรับปรุง
1. การประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อปรับปรุง การจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินเพื่อนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน
  2. การเปรียบเทียบผลลัพธ์ของการฟื้นฟูระหว่างกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการฟื้นฟูและกลุ่มที่ไม่ได้รับ เพื่อดูความแตกต่างและประสิทธิผลของการเข้าร่วมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียน
- จากข้อเสนอของผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม มีข้อควรพิจารณาในการปฏิบัติ ดังนี้
1. ความพร้อมของครู ข้อเสนอการพัฒนาคู อาจเผชิญข้อจำกัดด้านระยะเวลาอบรมที่ไม่เพียงพอ การขาดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอน
  2. การใช้เทคโนโลยี สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล อาจขาดแคลนอุปกรณ์ ความเสี่ยงด้านสุขภาวะจากการใช้หน้าจอเป็นเวลานาน
  3. การประเมินผลและการเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มของนักเรียน จำเป็นต้องควบคุมตัวแปรประกอบ เช่น พื้นฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัว คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล

อภิปรายผล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางครอบครัว ปัจจัยทางโรงเรียน และปัจจัยทางสังคม การสนับสนุนจากครู ครูต้องมีบทบาทสำคัญในการวางแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน ให้คำแนะนำ และกำลังใจอย่างสม่ำเสมอ ผู้ปกครองควรให้ความสำคัญกับการศึกษาของบุตรหลาน สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่บ้าน และร่วมมือกับโรงเรียนในการติดตามความก้าวหน้าของบุตรหลาน โรงเรียนต้องมีทรัพยากรที่เพียงพอ มีหนังสือเรียน มีเครื่องมือการเรียนรู้ เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และนโยบายที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมและวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งครู ผู้ปกครอง นักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 การให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่จะให้โอกาสเด็กทุกคนในการพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ มีโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ส่งผลต่อความสำเร็จของการฟื้นฟูในแต่ละบริบทของสถานศึกษา นำผลการวิจัยไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา สอดคล้องกับสุวภัทร แก้วกล้า (2564 : 51 - 53)

กล่าวว่า ปัจจัยที่ศึกษาเป็น 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ และนิสัยทางการเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ การเอาใจใส่การเรียนของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและสอดคล้องกับ Sinead Harmey, Gemma Moss (2022 : 11 - 15) ศูนย์การอ่านนานาชาติ ภาควิชาการศึกษาระดับปริญญาโท และผู้นำสถาบันการศึกษา UCL ลอนดอน สหราชอาณาจักร กล่าวว่า การปิดโรงเรียนที่ยาวนานและไม่ได้วางแผนส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็ก และการกลับไปโรงเรียนหลังจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ต้องเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญ ผู้นำโรงเรียนที่มีความรู้ในท้องถิ่นสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักสูตรควรได้รับการปรับปรุง เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากการปิดโรงเรียน โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับสุขภาพจิตของนักเรียน และจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้

การติดตามการดำเนินงานตามมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนเป็นเรื่องที่สำคัญ เพื่อให้มั่นใจได้ว่ามาตรการที่ใช้ในการฟื้นฟู มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างแท้จริง โดยมีการวางแผนการติดตามที่ชัดเจน การตั้งเป้าหมาย และการกำหนดระยะเวลาในการติดตามผล การรวบรวมข้อมูล การใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการเก็บข้อมูล เช่น การสอบทดสอบ การสัมภาษณ์ หรือการสำรวจความพึงพอใจของผู้ปกครอง วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการติดตามมาใช้ในการปรับปรุงมาตรการฟื้นฟูเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และรายงานผลการติดตามให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน เพื่อให้ทุกคนรับรู้และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนรู้ สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564 : 1 - 2) ได้กล่าวว่า การศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศที่จะต้องมีการวางรากฐานคนในสังคมให้เป็นผู้ที่พร้อมเรียนรู้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา สามารถรับมือต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และสอดคล้องกับภาครัฐวิสาหกิจ พงษ์วิ สุวรรณ สิทธิชัย ลายเสมา และเอกนถุน บางท่าไม้ (2566 : 14 - 26) ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดความสูญเสียในการเรียนรู้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 นำไปสู่มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระยะเร่งด่วน ได้แก่ 1) ด้านโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา โดยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ 2) ด้านคุณภาพการเรียนรู้ โดยส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และสื่อการสอนที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันสร้างกลุ่มการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้ระยะไกล และ 3) ด้านสุขภาพจิตของนักเรียนโดยให้บริการในการดูแลสุขภาพจิตและการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและส่งเสริมการเชื่อมโยงกับผู้ให้บริการด้านสุขภาพจิตที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตใหม่หลังการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 สะท้อนความท้าทายสำคัญของระบบการศึกษาไทย นักเรียนมีภาวะถดถอยทางการเรียนในทุกะพื้นฐาน โดยเฉพาะการอ่านเขียน และคิดคำนวณ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นจากปัญหาการเข้าถึงเทคโนโลยี ครูส่วนใหญ่ยังขาดทักษะการจัดการเรียนรู้ออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบที่ยืดหยุ่นตามบริบท การปรับให้มีการฟื้นฟูตามความแตกต่างระหว่างบุคคล บริบทของโรงเรียน และทรัพยากรที่มีในพื้นที่นั้น การปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ โดยการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เป็นแนวทางที่มีความสำคัญที่ต้องควบคู่กับการพัฒนารูปแบบการใช้ชีวิตในวิถีใหม่และเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน แต่ละบุคคลในยุคชีวิตวิถีถัดไป สอดคล้องกับรุ่งทิวา สุขศรีพานิช อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์ และสิทธิกร สุมาลี (2567 : 518 - 531) ได้กล่าวว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) ภาระงานครูครูมีภาระงานอื่น ๆ นอกเหนือจากการสอน 2) นักเรียนมีพื้น

ฐานความรู้แตกต่างกัน 3) นักเรียนมีความต้องการและความถนัดแตกต่างกัน 4) ผู้ปกครองขาดการส่งเสริมสนับสนุนหรือช่วยเหลือนักเรียนด้านภาษาอังกฤษ และ 5) จำนวนครู ครูไม่ครบชั้น ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดการเรียนรู้แบบแยกตามระดับชั้น ซึ่งอาจส่งผลให้ครูไม่สามารถเตรียมการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรสนับสนุนให้ครูพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น
2. ควรใช้เครื่องมือในการติดตามแบบผสมผสานให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น
3. ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ให้มีช่องทางในการเข้าถึงบทเรียนได้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

1. บทบาทของครู ผู้ปกครอง และโรงเรียนในการสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีผลต่อการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียน
2. ศึกษาเปรียบเทียบวิธีการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนที่แตกต่างกันของและสถานศึกษา
3. การศึกษาผลกระทบของการเรียนรู้แบบผสมผสานต่อการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนที่เรียนรู้แบบ Onsite

และแบบ Online

เอกสารอ้างอิง

- ปาริชาติ ปรีชากร. (2565). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและภาวะถดถอยทางการเรียนรู้หลังสถานการณ์โควิด-19. วารสารวิจัยทางการศึกษา, 10(1), 45-60.
- ภัทรฐิติพร พงษ์วิสุวรรณ์, สิทธิชัย ลายเสมา, และเอกนถน บางท่าไม้. (2566). เทคโนโลยีในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในยุคชีวิตวิถีถัดไป. วารสารการศึกษาไทย, 12(3), 14 - 26.
- รุ่งทิวา สุขศรีพานิช, อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์, และสิทธิกร สุมาลี. (2567). แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. วารสารภาษาศาสตร์ประยุกต์, 15(2), 518 - 531.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI). (2565). ผลกระทบของโควิด-19 ต่อระบบการศึกษาไทย. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวภัทร แก้วกล้า. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการเรียนของนักเรียน โรงเรียนวัดเมธังกราวาส (เทศรัฐราษฎร์นุกูล) จังหวัดแพร่. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. มหาวิทยาลัยราชภัฏแพร่.
- Sinead Harmeay, Gemma Moss. (2022). The impact of unplanned school closures due to COVID-19 on children's learning. International Literacy Centre. UCL Institute of Education. London. UK.